

СЕРТИФИКАТ

Тіркеу нөмері № 22-39846

Кенже Шынар Есболқызы

Республикалық Daryn.online білім беру платформасы
ұйымдастырған 80 сағаттық **"Мектепке дейінгі
ұйымдарды инклюзивті оқыту"** курсынан өткенін, білім
беру саласындағы инклюзивтік құралдармен жаңа
технология негіздерін меңгергенін растайды

"Daryn.Online" ЖШС директоры

Асқар Мақсат

Алматы 2023

14.11.2023

**«ҮЗДІК АВТОР – 2020» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КОНКУРСЫНА ЕНГЕН МАҚАЛАЛАР**

**СТАТЬИ РЕСПУБЛИКАНСКОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО
КОНКУРСА «ЛУЧШИЙ АВТОР – 2020»**

**ARTICLES OF THE REPUBLICAN PEDAGOGICAL COMPETITION
«THE BEST AUTHOR – 2020»**

бермейді, қалай болса солай қарап, жанынан өте шығады, әдемілікті сезу үшін, оны түсіну үшін ең алдымен бейнелеу өнері, музыка және ән саласы бойынша әрбір адамда түсінік, білім болуы қажет. Білім адамды әдеміліктің объективтік критерийлерімен қаруландырады. Білімді адам сұлулықты бағалай біледі, түсінеді. Айналадағы дүниеге сезімталдық, эстетикалық қабылдау қырағылығы, ықыластылық, қамқорлық баланың эстетикалық дамуының негізі болады.

Эстетикалық ұғымды, пайымдауды, баға беруді қалыптастыру – эстетикалық тәрбиенің тағы да бір міндеті. Әдемілікті сүю, оған түсіну үшін балаға негізінен көмектесетін білім. Сондықтан бала бейнелеу өнері саласындағы ырғақ, үндестік, музыка мен әндегі дыбыстарды және өнер әдістері туралы білімді игеруі қажет. Осыған байланысты ол эстетикалық терең түсінуге тырысады, пайымдай және бағалай алады.

Көркемдікке және сұлулыққа баға беру үшін эстетикалық танымның маңызы өте зор. Эстетикалық таным – бұл өмірдегі, еңбектегі және табиғаттағы сыртқы әдемілік пен нағыз сұлулықтың ара-жігін ажырата білу, өнер шығармаларына жоғары талап қою.

М. Горький, Н.А. Островский, А.А. Фадеев, М.А. Шолохов, М. Әуезов, Ғ. Мүсірепов, С. Мұқанов, т.б. еңбектеріндегі адам баласының бақыты және бостандығы үшін күрескерлердің бейнелері жастарды үлкен ерліктерге рухтандырады.

Сонымен өнер және әдебиет шындықты түсінудің және танудың бірден-бір құралы. Өнер мен әдебиет адам дамуының және рухани өсуінің басты шарттарының бірі болып табылады.

Түйіндеме.

Әдемілікті сезуде, эстетикалық көзқарасты қалыптастыруда табиғат зор роль атқарады. Табиғат адамды қуанышқа бөлейді, сезімін дамытады, эстетикалық түсінігін байытады. Адам табиғаттағы бақылаушы ғана емес, ол тұтынушы, сұлулықты жасаушы шығармашылық тұлға. Сондықтан өзінің күшін, қабілетін адамдар бақыты үшін табиғатқа өзгеріс жасауға жұмсауы керек. Мысалы, қала мен селонды, тұрғын жерлерді көгалдандыру, бақ және гүлдер өсіру, мәдениет және демалыс орындарын безендіру – бұл маңызы зор эстетикалық шаралар.

Әдебиет:

1. Алмаханова Х. Жас өспірімдерге эстетикалық тәрбие. Әдістемелік нұсқау. – Алматы, 1990.
2. Ұзақбаева С. А. Балаларға эстетикалық тәрбие берудегі халық дәстүрі. – Алматы, 1990.
3. Ұзақбаева С. А. Эстетикалық тәрбие негіздері. 1. Алматы, 1991.
4. Е. Әкімқұлов. Білгенге маржан. — Алматы, 1988.
5. Қазақстан өнері. - Алматы, 1982.
6. Құтаева Н. Основы эстетического воспитания. - М, 1986.
7. Р. Қоянбаев. Тәрбие теориясы. - Алматы, 1990.

ШЫНАР КЕНЖЕ,

«Ханшайым» жеке балабақша тәрбиешісі
Қызылорда облысы, Қазалы ауданы,

ТӘРБИЕШІ – БАЛА ЖАНЫНЫҢ БАҒБАНЫ

*Баланың рухани өміріне тереңдей қарай алмаған
адам нағыз тәрбиелеуші бола алмайды.
Василий Сухомлинский*

Балаға айналадағы өмір шындығының әсері мол. Айналасындағы үлкендердің, ересек балалардың бір-бірімен қарым-қатынасы, көңіл-күй ерекшеліктері, жүріс-тұрысы, еңбек әрекеті-бәрі де балаға үлгі-өнеге. Бүгінгі балалар айналадағы болып жатқан барлық оқиғаларды білгісі келеді. Баланың тұлға болып қалыптасуына отбасынан тәрбиесі азық етеді. Бұл орайда бала тәрбиесіндегі балабақшаның алар орны ерекше. Себебі, балабақшаға баратын бала қоғамда өз ойын ашық айтуға үйренеді. Сонымен қатар жан-жақты жетіледі. Әсіресе, балалардың бойына ұлттық құндылықтарды сіңіруіміз керек. Және баланың үйде отырмай балабақшаға барғаны жөн. Өйткені бала сыртқа шықса, айналадағы ортаға үйренеді, мінезі тұйық болмайды, адамдармен тез араласады. Балабақша баланы ең

баланымен тәртіпке, жауапкершілікке үйретеді. Бала тәрбиесі бесіктен басталады. Отбасындағы тәрбие балабақшадағы тәрбиені ұштастыра отырып, әрі қарай жақсы жолға түсуіне себепкер болады.

Тәрбие – отбасынан басталатындықтан қашанда тәрбиеленушінің ата – анасымен, жанұясымен терең танысып, үнемі қарым қатынаста болуы дүние басты мақсат қойғанын. Тәрбиелеп жатырған кішкентай бүлдіршіндерім ата-анасымен маған ортақ деп сезінемін. Бірде кезекті ата – аналар отбасының бірінде әңгімені былай бастадым:

Бір бала анасына келіп:

– Ана, сен мені жақсы көресің бе? – депті.

– Әрине, сен жақсы болсаң ғана жақсы көрем, – деп жауап қайтарыпты анасы.

– Ал, мен сені үнемі жақсы көрем, – деген екен сонда баласы.

Сол кезде аналарымызның көздеріне жас келгенін байқадым. Енді олар балаларына басқаша қарайтынын сезіндім. Кез – келген бала – дарынды немесе дарынсыз болсын, жылдам немесе ақырын қалыптасқан – бәрібір өзіне деген сүйіспеншілік пен құрметті қалайды. Сондықтан да әр баланың қанын түсініп, мақтап, қолластап, көмек көрсету арқылы қызметінде тек қана жақсы жетістікке қол жеткізетініне көзім жетті. Тәрбиеші деген сөздің мағынасына үнілсек, мақсаты тәрбие беру екенін түсінеміз. Тәрбиешіге арналған жүк жеңіл еместігіне көзіміз жетіп отыр. Балабақшада дұрыс тәлім – тәрбие бере алсақ, ол ертең мектепке барып саналы түрде саналы білім алуға тырысады. Соның нәтижесінде елін сүйген азамат болып шығады. Мен бірнеше бала тәрбиелеп жатырмын, олар өсе келе, бірнеше мамандық несі болып шығатынына сенімім мол. Болашақ заңгерлерді – әділдікке үйрету, дәрігерлерді – жауапкершілікке баулу, мейірімділікке үйрету, құрылысшыларды – нақтылыққа тәрбиелеу – барлығы тәрбиешінің қолында. Сондықтан да өз бойымызда әділдік те, мейірімділік те, жауапкершілік те болу қажет. Тәрбиеші жұмысы – оңай жұмыс емес. Бірақ абыройлы, сыйлы. Жақсы тәрбиешіні балалар ешқашан ұмытпайды.

Оған мысал, көктемде бірінші сәбилер тобын, екінші кіші тобына шығарып салып, кезекті демалысыма кеткен едім. Бір күні кездейсоқ тәрбиеленушімнің мамасын көріп қалдым. Сәлемдесіп болғасын мамасы маған былай: «деді менің қызым балабақшаға бармаймын мен тек Жанат апайдың тобына барамын. Сіз қашан шығасыз менің қызым сол уақытта балабақшаға барады деді. Мен қатты сасқалақтап жақсы, меңгерушімен сөйлесем деп қала бердім. Сонда мен өзімнің қандай тәрбиеші екенімді түсіндім. Олармен кездесе қалсам, маған ұмтылған сағынышқа толы жанарларын көремін. Сол кезде балабақшадағы қызықты қылықтары, бұзықтықтары есіме түседі. Бірін ұмытпайды екенсін. Тіптен қуанғаннан көзіме жас келеді. Үйіме келіп отбасыма қуанып баларымды көрдім, – деп олар қызықты қылықтарын есіме ала отырамын.

«Ел есінде бір жыл қалғың келсе – ас бер, он жыл қалғың келсе – ағаш отырғыз, ал мәңгі қалғың келсе – бала тәрбиеле» дейді дана халқымыз. Баланың ой – өрісін дамытуға, олардың қиялына қанат бітіріп, тіл байлықтарының молаюына біздің тәрбиешілердің сіңіретін еңбегі орасан. Сондықтан да Сөзіміз – түзу, Еңсеміз – биік, Рухымыз – мықты болсын десек бірегей тәрбиеші мамандығын ұлықтай білейік. Ұрпағымыздың тамырына нәр беретін мамандық екендігін естен шығармайық әріптестер.

«Білерім – бір тоғыз, білмейтінім – тоқсан тоғыз» демекші, білген сайын білмейтінін көп екенін ұста түсініп жүрмін. Сондықтан да шығар белестерім әлі алда деп ойлаймын. Білімімді кеңейтіп, тәжірибе жинау алдымда әлі де алдымда. Білімді ешқашан өзін білгіш қып көрсетуге тырыспайды. Шын білімдінің зейін – зердесі кең, алыстан қарасаң – кербез, жақыннан қарасаң – кішіпейіл. Жүзіне үйілсең – мейірімді, жанына үйілсең – шуақты көрінбек.

Міне, осындай кербез, кішіпейіл, мейірімді, шуақты тәрбиеші атансам – адами парызымның орындалғаны деп ойлаймын.

Қазіргі заманда әр отбасында дүниеге келген сәбиді, өсіп жатқан буынды өзінің ана тілімен сөйлету-ұлттық қасиетіміздің дамуының бірден бір жолы. Мектепке дейінгі тәрбие саласында ұлттық тәрбиенің негізгі міндеттерінің бірі-халқымыздың ежелден келе жатқан салт-дәстүрлерін ана тілінде түрлендіріп, сол арқылы баланың тілін дамыту. Әрбір бөбектің өз ана тілінде тілі шығып, осы тілде ойлау қабілетінің дамуы-ұлттық мінез-құлықтың қалыптасу жолы. Ана тілінің қадір-қасиетін жастайынан түсініп өскен баланың жақсылыққа жаны құмар, таза, пәк, инабатты, биязы болып өсетініне өмір тәжірибесі куә. Міне, біздің кішкентай ботакандарымыз тіл шұрайының шырын балын татып өссе екен дейміз. Бүлдіршіндерге үйрететін сөздер қылыштай кесіп түсетін өткір де дәл, сезімге әсер етіп, сөйлеуде жандандыратын, ойлаудың икемділігі мен тездігін дамытатын, балалардың сөздік қорын жетілдіре түсу қызметін атқаратындай болуы шарт. Сөйлеу қатынасы баланың білімді меңгеруіне, қажетті білік пен дағдыларды қалыптастыруға мүмкіндік береді. Баланың өз ойын түсінікті, ұғымды жеткізе білуі отбасынан бастап қалыптасады. Оның алғашқы ұстазы-ата-анасы, тегілес ағалары мен әпкелері. Олармен күнбе-күн араласу, сөйлесу арқылы баланың тілі күн санап жетіле береді. Баланың тілі неғұрлым бай болса, ойы да соғұрлым кең болады. Сондықтан бала тілін